

7.3 KÖRNYEZETI NEVELÉS ÉS FENNTARTHATÓSÁG AZ ÓVODÁBAN

ALAPPROGRAM – KÖRNYEZETI NEVELÉS

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve - **meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit. Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONOAP) 363/2012. (XII. 17) Korm. rendelet**) napjainkban óvodai munkáját meghatározó dokumentuma, amely több helyen a környezetre, a környezeti tapasztalatokra épít.

A kisgyermek helyes környezeti szemléletének alakítása a környezeti nevelés feladata, amelynek ebben az életkorban is már szerves része a környezettudatos gondolkodás és magatartás alakítása. Az óvodai nevelés alapozó jellegű, így meghatározó szerepet játszik a környezetkultúra és a gondolkodás kialakításában, valamint épít a családból hozott életviteli kompetenciákra.

A korosztálynak meghatározó tevékenysége a játék. Számukra minden lehet játék! Fontos, hogy mindig megkeressük annak a lehetőségét, hogy „olyat” játszanak, amely a környezeti nevelés szempontjából is hasznos tapasztalatokat, élményeket biztosít. A környezettudatos viselkedés alakításával, az élményalapú tevékenységek biztosításával csökkenthetjük az óvodás gyermekek hátrányos helyzetét a társadalmi beilleszkedés területén. Az intézményes nevelés kezdetét jelentő óvodában folyó környezeti nevelés alapozó jellegű, az egyén környezetkultúrájának alakításában meghatározó.

Az óvodai környezeti nevelés feladatai:

- természettisztelő, élettisztelő magatartási szokások alapozása,
- pozitív attitűdök kialakítása az élő és élettelen természet, a társadalmi környezet iránt,

- szépségre, harmóniára, tisztaságra való igény felkeltése,
- tudatos készség és képesség fejlesztés, amely a későbbi környezettudatos életvitel kialakításához szükséges,
- a környezet összetevőinek értéként való bemutatása, megszerettetése,
- aktív környezettudatos magatartás alapozása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés: probléma érzékeny és problémamegoldásra is képes gyermekek nevelése.

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben megjelenhetnek a különböző – köztük az innovatív – pedagógiai törekvések, mivel az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.

Az óvoda nevelőtestülete elkészíti pedagógiai programját: vagy átvesz és adaptál egy kész pedagógiai programot, vagy saját pedagógiai programot készít, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

A környezettudatos magatartás kialakításának célja:

- Környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformák és szokások kialakítása, a mely magába foglalja a szűkebb és tágabb környezet, kulturális és természeti értékek megismertetését, megszerettetését és annak megóvására való nevelést.
- A társadalmi igények változásához igazodó, a gyermek életkorának megfelelő természeti, – emberi, – tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok, melynek birtokában biztonságosan eligazodik az őt körülvevő világban.
- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak.

A célokat megvalósító feladatok

- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára és a megismerés okozta öröme építve sokszínű viszony kialakítása.
- A komplexitás érvényesítése a tevékenységformák között.
- A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása.
- A családi és tárgyi kultúra értékeinek, és a néphagyományok szem előtt tartása.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének fejlesztése
- Holisztikus szemlélet kialakítása.
- A pedagógusok közösségében olyan értékrend kialakítása, mely az elődök értékteremtő és természetmegőrző munkáját helyezi előtérbe.
- A differenciálás pedagógiai koncepciójának érvényesítése a nevelés folyamatában.

ZÖLD ÓVODAI PROGRAM

Zöld óvodai nevelési program a fenntarthatósági elemei (Bihariné dr. Krekó Ilona alapján):

- **Életkorhoz igazodó, tevékenységközpontú módszerek:** sok-sok játékos tevékenység, szentív módszerek, életközösségek életének terepen való tapasztaltatásával történik a nevelés
- **Óvoda épülete:** Az energia tudatos épület (minimális energia szükséglet, maradék energia elosztása optimális) a természetes szellőztetés, a természetes fény használata, hatékony elektromos eszközök használata.
- **Óvodai környezet kialakítása:** Környezettudatos megoldások alkalmazása, környezetbarát építőanyagok felhasználása, energiatakarékos világítás fénycsatorna alkalmazása, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás. A belszélő környezet alakításával nagyon jó lehetőségek teremthetők és használhatók fel a környezeti nevelés tartalmának megerősítésére. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság, a praktikusság jegyében készül, lehetőleg a helyi sajátosságot tükröző, természetes anyagokból. Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet által elengedett „kincsekkel”.
- **Hátránycsökkentő szerep érvényesítése:** a hátrányos környezetben élő gyermekek az esetek zömében az óvodában találkozhatnak csak környezettudatosságukat alakító, formáló környezettel, magatartással, gondolkodásmóddal,

6.2 ábra Forrás: <https://zoldovoda.hu/>
(letöltve: 2021.08.01.)

élhetőbb jövőjük érdekében elengedhetetlen környezettudatos életmódra „nevelődniük”. Lehetőséget biztosít a használt ruhák, megunt játékok, háztartási eszközök, könyvek családok közötti cseréjére.

- **Takarékos szemléletet:** az épületen belül, a folyosón, a termekben energia-takarékos izzók üzemelnek. Kerti szökőkút működtetésére, zuhanyozók meleg vizének biztosítására napenergiát (napelemes áramforrást) alkalmaznak. Víz-takarékos WC-öblítőt, a levegő illatosítására gyógynövényeket használnak.
- **Környezetbarát szemléletmód**
 - érvényesül, rend, szemetelés mellőzése, szelektív hulladékgyűjtő van minden teremben, az óvoda egész épületében.
 - Energiatakarékos szokások alakítása – villany lekapcsolása,
 - Vízfogyasztás, csap csöpögésének jelzése
 - Újrahasznosítás
 - Szelektív hulladékgyűjtő az óvodában keletkező használt papírt külön tárolóban gyűjtik, ahonnan a gyerekek bármikor elvihetik azt rajzolni, hajtogatni stb.
- **Együttműködés** szülőkkel szakmai és egyéb partnerekkel a célok elérése érdekében
- **Az intézmény minden tagja elkötelezett:** tisztában van a fenntarthatóság gondolatával. Az óvoda szellemiségében a fenntarthatóság pedagógiája alapján működik.

A zöld óvodai programok alapja a „fenntarthatóság” pedagógiai céljainak, feladatainak való megfelelés. A fenntarthatóság: A jelen szükségleteit a nélkül kielégíteni, hogy a jövő szükségleteit ne csorbítsuk.

Az ökológiai kultúra komplex jellege lehetőséget biztosít arra, hogy több irányból is el lehet kezdeni az „Zöld” óvodai programok kialakítását:

- Egészséges életmód
- Múlt és jelen: Népi hagyományok
- Zöld jeles napok: növény, állatvédelem, környezet

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD

Az élet és az egészség, az embernek semmi mással nem pótolható, alapvető értéke, nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg. Az egészség megszerzése, fenntartása és fejlesztése ezért az egyed, illetve a közösség egész életén át az élethez, a sikeres önmegvalósításhoz és a társkapcsolatokhoz szükséges feladatát képezi.

Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik (*ha kell, korrigálják*). Az egészség védelme az egyén (*saját*) és a társadalom (*közös*) érdeke, abban a családnak, az egészségügyi szakszolgáltatnak, a köznevelési rendszernek és más érdekelt társadalmi szervezetnek alkotmányos feladat. Az óvodai nevelés kulcskompetenciáját az képezi, hogy a napi program minden elemének teljesítése a következő gyakorlati kérdésre válaszol: biztosítottam-e a rám bízott kisgyermek életét és egészségét egyenként vagy a közösségben (*csoportosan*), elősegítettem-e egészségvédő/egészségfejlesztő szokások alakítását?

A SZOMATIKUS NEVELÉS FELADATAI

Pedagógiaelméletünkben megkülönböztetjük a testi nevelést a testneveléstől. Az előbbi (*az egészségpedagógiai fogalomhasználatban szomatikus nevelés*) felölel minden olyan ápolási, gondozási, esztétikai tevékenységet, amely a testre, a biológiai szervezetre irányul.

A személyi és környezeti higiénia fejlesztése

- Személyes tisztálkodás: A legfőbb személyi higiéniai nevelési feladat: a kézmosás, szokássá fejlesztése. Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre
- Környezeti higiénia: A környezethigiénia nevelés magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, szépítését, virágosítását: a foglalkoztató termek szellőztetését, az ivóvíz higiénáját, a helyes fűtés és világítás biztosítását, az udvar tisztán tartását, gondozását, a helyiségek, mellékhelyiségek takarítását (*benne az önkiszolgálást is*), a taneszközök higiénáját, rendben tartását.

A világszinten egységesülő, globalizált világ a természet megvédését, a hulladék kezelését, az energiával való takarékosagot is beemeli az óvodai nevelésbe.

Az egészséges táplálkozás megkedveltetése

- Az étkeztetés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát (*nem az étel elkészítése*).
- Az egészséges táplálkozás megkedveltetése. Szervezzen gyümölcs- vagy zöldségnapot, ismertesse meg a gyermekeket új ízekkel, gyermekek is vegyenek részt az ételkészítésben (*saláta, köret, gyümölcstál készítésében*). Sok felnőttkori betegség megelőzése már ebben a korban elkezdődik.

Rendszeres mozgás biztosítása

- A mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár. A kisgyermek mozgás szükségletének kielégítése legnagyobb részt – játékos tevékenység, – mozgás a szabadban – mindennapi szervezett mozgás – testnevelési foglalkozás (*játékos testnevelés*) útján valósul meg.
- A mozgásszükségletet a regenerálódást biztosító pihenés egészíti ki (csendes pihenő, alvás biztosításával, egyéni alvásigény figyelembevételével. A nyugodt pihenés a kisgyermek alapvető szükséglete. Halk zenével, dúdolással, ringatással, ringatókkal valósíthatók meg ezek a szükségletek az óvodában. Az ingerszegény környezeti feltétel a fényintenzitás csökkentését is jelenti a pihenés időszakában.

„A gyermek egészségvédelmét és egészségfejlesztése szolgáló testi nevelés és sportolás különösen kiemelt helyzetben van az óvodai Alapprogramban. Az egészség védelme és fejlesztése (*testneveléssel, motorikus képességfejlesztéssel*) éppen ezért alapvető egyéni és társadalmi kötelesség is”.

A különböző sporttevékenységek szervezésével, közös mozgásos programok propagálásával törekedjünk a gyalogos, kerékpáros közlekedés népszerűsítésére szülők körében.

A pszichohigiénés nevelés feladatai:

A pszichohigiénés nevelés (*lelki egészségvédelem*) a lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges készségek és képességek kiművelését öleli fel.

A beilleszkedési képesség gyakorlása:

A mindennapos óvodai nevelési gyakorlat kiemelt feladata a gyermekek beilleszkedési képességének (*a csoportba történő integrációjának*) elősegítése, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szociális integrációjának megvalósítása.

Az alkalmazkodóképesség fejlesztése:

Az egyednek az életben maradáshoz a környezet tényezőihez alkalmazkodnia szükséges.

A szociális egészség fejlesztési feladatai:

Az óvodának, mint társadalmi intézménynek a zavartalan működéséhez és sikeres nevelőmunkájához nélkülözhetetlen a kiegyensúlyozott légkör, a harmonikus csoportmilió. Az együttműködés során keletkezett feszültségek feloldására, a másság különbözőségeinek elfogadására, baráti kapcsolat létesítésére van igény páros kapcsolatokban, illetve az együtt játszó gyermekcsoportokban. Az óvodai csoport tagjait összekötő: személyi kommunikáció (*beszéd, társalgás*) és együttműködés (*közös játékselekvés*) forrasztja össze (*egészen az „én csoportom” tudatáig*)

ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

Az esélyegyenlőség és a másság elfogadása azt az emberi jogot testesíti meg, hogy minden embert – származására, nemére, nemzetiségére, vallására, testi-lelki sérülésére, fogyatkozására tekintet nélkül – ugyanazok a jogok és lehetőségek illetik meg az életben való érvényesülés folyamatában. Az egészség fogalmának modern, kompetencia-alapú értelmezése megköveteli, hogy a fogyatékossgot ne az alkalmatlanság vagy képesség hiányaként, főleg ne betegségi állapotként értelmezzük.

Sajátos nevelési igényűek egészségfejlesztése

- Mozgásszervi/érzékszervi fogyatékosok sajátos nevelése
- Értelmi fogyatékos gyermekek nevelése
- Autista gyermekkel való bánásmód
- Szociális hátrányúak nevelési sajátossága
 - A gyermekbántalmazás és agresszió megelőzése
 - A dohányzás megelőzésének óvodai programja

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve alapján

- a sérült gyermek előzetes bemutatása a csoportnak,
- csoportba érkezéskor olyan bemutatását, amely a segítség, a barátkozás, a közös játéklehetőségeit és eszközrendszerét részletezi.
- a sérült gyermek alkalmazkodási kényszerének feloldása: az ismeretlen óvodai környezet, az ismeretlen felnőttek és gyermekek, az óvoda napirendje, életrendje alkalmazkodási kényszerének feloldása.

NÉPSZOKÁSOK, HAGYOMÁNYOK

*„Hagyományaink annyit érnek, amennyit gyermekeink fejlődéséhez,
azaz a holnap számára nyújtanak”*

(Falvy Károly)

Cél a még élő és a már elfelejtett néphagyományok, népszokások tárgyi és szellemi értékeinek, emlékeinek a 3–7 éves gyermek életkori sajátosságainak megfelelő alkalmazása.

Kiemelten kezeli a környezettudatos nevelést, előtérbe helyezve a helyi értékeket.

Feladatok:

- Visszaadni a játékot, mint a magyar nép vizuális és szellemi kultúrájának alapját, mely megtanít a magyar nép tiszteletére és szeretetére.
- A magyar népművészettel való foglalkozás, alkotó- és alakító készségek kibontakoztatása a nyelvben, dalban, játékos kifejezésekben és táncos mozgásban, ezáltal az újraalkotás örömeivel való megismerkedés. A megfigyelőképesség, mechanikus emlékezet, valamint az elemző- rendszerező képesség fejlesztése.
- Az értékorientált közösség formálása közös tevékenységekkel, közös népi gyermekjátékokkal, ugyanakkor egyéniségek kibontakoztatása, önállóságra nevelése.
- A mozgáskultúra fejlesztése népi gyermekjátékokkal, dalos játékkal, tánccal. A fizikai képességek, izomzat, légző- és keringési szervek megfelelő terhelése.
- Az egészséges életmód alapvető szokásainak kialakítása, megismerkedés a különböző időszakok táplálkozási szokásaival.
- A népszokásokhoz fűzött népmesék, elbeszélések, történetek által az erkölcsi értékítéletek alakítása.
- A tevékenységek, a kirándulások segítségével a környezeti nevelési célok elérése.

Sajátosságai:

- Az osztatlan csoport. Mindig vannak gyerekek, akik játékukban, szokásaikban, emlékezetükben megjelenítik, megtartják a közösen létrehozott hagyományokat, emlékeznek az előző évi néphagyományokon alapuló ünnepekre, tevékenységekre.
- A napirend és a heti rend rugalmas, mindig az aktuális tevékenység a meghatározó alakításában.
- Élmény alapú megközelítés kirándulás, főzés, sütés, jeles napok.
- Cselekvés útján, egyéni tapasztalatszerzés.
- Egyéni fejlettség figyelembevételével fejlődik a gyermekek személyisége.
- Játékukban, szokásaikban megjelenik a hagyományokban megjelenő pozitív érzélem (*szüretek-vidámság, Karácsony-összetartozás, Farsang-humor*)
- Hangsúlyos szerepet kap a problémafelvetés és a problémák megoldása

A feldolgozandó témaköröket a naptár jeles napjai és a hozzájuk kapcsolódó népszokások, hagyományok, tevékenységek határozzák meg:

- Ősz - őszi betakarítás
- Állatok behajtása Szent Mihály nap
- Karácsonyvárás - Karácsony - Újév
- Téli szokások- fosztó, fonó
- Farsangvárás, Farsang
- Tavasz - tavaszi munkák- kertgondozás
- Húsvét
- Pünkösöd
- Nyár-aratás

Hagyományőrző tevékenység fenntarthatósági elemei

- Hagyományőrző programban fő feladata a magyar szellemi és tárgyi kultúra iránti érdeklődés felkeltése, kielégítése, a múlt értékei iránti tisztelet erősítése.
- Hagyományokban megőrzött egészséges életmód szokásaival történő megismertetés (*egészségvarázslás, gyógynövények, egészség megóvása, tevékenységek, népi gyermekjátékok, népi sportjátékok*), megismerkedés a különböző időszakok étkezési szokásaival
- A magyar népművészettel, folklórral való foglalkozás segítse az alkotó és alakító készségek kibontakozását a kézművességben, nyelvben, dalban, játékos kifejezésekben, táncos mozgásokban. Újra alkotásaikban jelenjenek meg a „gyökerek”.
- A magyar népmese teljes tisztaságában tükrözi azt az ősi tudást és tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. A mesék gyakorlati tapasztalatokat rejtenek, a mesehős példáján keresztül útmutatást adnak arra, hogyan lehet helytállni nehéz helyzetekben. A mesében a legbecsületesebb törvények uralkodnak, a jótett fáradsága mindig megtérül
- A népi kismesterségek megismertetésével párhuzamosan a gyermekek sokféle természetes anyaggal, eszközzel, technikai eljárással ismerkednek meg, melyek mozgósítják a teljes érzékelő rendszert. Olyan látásra, manipulálásra épülő képességcsoportok fejlesztését kezdi meg, mely a későbbiekben kreatív problémamegoldásokban nyilvánul meg.
- Egész évben törekszik arra, hogy mindennap a délelőttöt a szabadban töltsék a gyermekek. Ha az időjárás megengedi, az egész napot is. Élő, pozitív kapcsolat alakul ki a természettel.
- A hagyományos óvodai ünnepek mellett megjelennek a népszokásokban megőrzött ünnepek (*fonók, fosztók stb.*), jeles napok. A jeles napokat időjárás megfigyelésekkel, időjósításokkal kötik össze. A természet megismerését segítik

a népi megfigyelésekkel, tapasztalatokkal. A különféle összehasonlításoknál, becsléseknél fontosnak tartják a nép által a múltban használt mértékek (arasz, lábnyi, ameddig a szem ellát) alkalmazását. Fontosnak tartják földrajzi, felszíni formák népi nevén való megnevezését, meghatározását. (*hegy lába, gyomra, üstöke*) mértékek (arasz, lábnyi, ameddig a szem ellát) alkalmazását. Fontosnak tartjuk földrajzi, felszíni formák népi nevén való megnevezését, meghatározását. (hegy lába, gyomra, üstöke)

- Az évente visszatérő mezőgazdasági munkák során megfigyelhetik, részt vehetnek benne, megélhetik a munka örömét. Hagyományos munkaformák: sütések, főzések, takarítások, növény- és állatgondozás, termények betakarítása. Felébred bennük a dolgozó emberek iránti tisztelet, megbecsülés.

ZÖLD JELES NAPOK: NÖVÉNY, ÁLLATVÉDELEM, KÖRNYEZET VÉDELEM

AZ ÜNNEPEK FONTOSSÁGA

Az egész világon így hazánkban is megjelöltek napokat, amelyek az élőlényekre, vizek és az erdők megóvására Földünk egészségének megóvására buzdítanak, odafigyelésre készítetnek. Ezek a környezetvédelem jeles napjai, ünnepei.

Minden közösség így az óvodai csoport életének is jelentős eseményei az időről időre visszatérő sajátos keretek között zajló, a közösséghez való tartozás érzését biztosító ünnepek. Az ünnepet a tevékenységek sokszínűsége a különböző cselekvések sorozata, az együttlét a rávaló külső belső készülődés, a várakozás öröme és izgalma teszi kedvessé, élményszerűvé. Olyan pozitív töltést ad, melynek hatása az ünnep elmúltával is hosszú ideig él tovább. Nem is kérdés, hogy miért ne ünnepeljünk?

Zöld jeles napok beépítésének célja

A természet ünnepeinek beépítése a tevékenységrendszerbe. Hangsúlyos a környezettudatos magatartásra, környezetbarát életvitelre hangolás. A közvetlen környezet természeti értékeinek felkutatása, megismerése, kiaknázása, az óvó-védő attitűd és hozzáállás megalapozása. Szociális érzékenység alakítása, mely erősíti a természet, az állatok, és az emberi munka iránti pozitív viszonyulást. Harmóniában élni önmagunkkal és a természettel, környezettudatos magatar-

tásra és környezetbarát életvitelre hangolás. Közvetlen környezeti értékeink között fellelhető Nemzeti Park, védetté nyilvánított vizes élőhely, Vadasparkok, növénytársulások megismertetése.

Feladatai:

- A természet iránti kötődés, érzelmi alapok erősítése, pozitív attitűdök kialakítása.
- Azoknak a szokás rendszereknek a kialakítása, erősítése melyek a környezetünk és az élőlények tiszteletében fejeződnek ki.
- A természet és társadalmi környezet értéként való szemlélete.
- Pozitív viselkedési formák fejlesztése.
- Környezet és természetvédelem.

Környezet és természetvédelem kiemelt alapelvei:

- **Megőrzés:** ezen elv alapján egymás és gyermekek kezét fogva segítjük a valódi értékek megtalálását. Tudatosítjuk bennük a csapatmunka fontosságát, az azonos gondolkodást, azonos cselekvést.
- **Felelősségvállalás:** személyes példával, cselekvések sorozatával, tegyünk minél többet környezetünkért, egymásért, vállaljuk fel az emberhez méltó felelősséget. Tudjuk/tudatosítjuk, hogy saját tetteiért és környezetéért mindenki felelős.

A felelősség vállalás kialakításának folyamata:

- első benyomás, a pozitív érzelmek erősítése
- elfogadtatás- elfogadás
- megszerettetés
- óvás és védelem - amit szeretünk, azt védjük, amit elfogadunk- ha nem is védjük –de nem bántjuk nem pusztítjuk el.
- **Globális gondolkodás-lokális cselekvés:** környezeti értékek helyi szinten történő a lehetőséget feltárása - megvalósítása.

A TERMÉSZET-ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI VILÁGNAPOK A HOZZÁ KAPCSOLHATÓ TEVÉKENYSÉGEK

ÁLLATOK VILÁGNAPJA OKTÓBER 4.

Az állatszeretetéről ismert Assisi Szent Ferenc ünnepe. Ekkor emlékezhetünk meg az óvodában az Állatok Világnapjáról. Az állatvédők ez alkalomból felhívják az emberek figyelmét a házi-és a vadon élő állatok helyzetére. Az állatok szeretetét nem lehet könyvekből megtanulni, tanítani.

Óvodában megfogalmazható célok: Az élménynyújtás, tapasztalatszerzés, tevékenykedtetés, hogy az óvodás gyermekek az állatokkal közeli kapcsolatba kerüljenek, ezáltal kialakuljon bennük a szeretet, gondoskodás, védelem érzése.

Téma feldolgozás lehetőségei

- A költöző madarak gólya, fecske útra kelésének megfigyelése, a vándorlás okainak a *(élelem hiány)* táplálékláncokon keresztüli bemutatása.
- Avar összetakarítás, komposztálás. előbukkanó állatok közvetlen megfigyelése, tulajdonságaik, életmódjuk
- Gilisztakomposztáló készítés.
- „Csigafarm – Bogár-szálló” készítés
- Madáretető készítés-madárvédelem
- Kirándulás helyi erdőbe, vadasparkba, állatfarmba *(őshonos állatfajok megismerése szürkemarha, rackajuh)*
- Az állatorvos munkája. Látogatás kis állatklinikán.
- Az ünnep napján kirándulás állatkertbe, a gyerekek által választott állat örökbefogadása.

VÍZ VILÁGNAPJA MÁRCIUS 22.

Célja, hogy ráirányítsa a figyelmet a mindenki számára elérhető, tiszta víz fontosságára és az édesvízkészletek veszélyeztetettségére. Amit iszunk, az nem vegyileg előállított H₂O, hanem természetes vizeinkből nyerjük, és éppen ezért, mert ettől függ az életünk, hogy megmaradjon biológiai egyensúlyuk. *(Konrad Lorenz)*

Óvodában megfogalmazható célok: a víz, mint az élet egyik legfontosabb lételeme, tapasztalaton nyugvó megismertetése. Ok-okozati összefüggések megláttatása: miért kell óvni vizeinket a szennyeződéstől, miért kell takarékoskodni vele. Környezettudatos magatartás alapozása: víz kincs létünk függ tőle, fontos a mennyiségi és minőségi megőrzés.

Téma feldolgozás lehetőségei

- Vizeink kialakulása: A víz mozgása Folyó és állóvizek Édes és sós vizek. Forrás – patak – folyó – tó – tenger – óceán

- Kirándulás különböző vízlelő helyekre: forrás, patak, mesterséges halastó, kobolyák (mesterséges gödrök), Tropicarium
- Vízminták gyűjtése majd szűrése vizsgálása nagyító és mikroszkóp felhasználásával (folyó, tó, forrás, patak stb.) filmvetítés „Nyílt nap a Balatoni Limnológiai Kutatóintézetben” <https://www.youtube.com/watch?v=QXBCj7laA6>
- Lábnyomok keresése a vízparton. A víz fontos szerepe az állatok életében.
- Esőerdő készítés, a vízkörforgásának bemutatására. Miért van szükség az esőre?
- Kísérletek
- Hangverseny: hogyan ihlette meg a zeneművészeket a víz csodája.

FÖLD NAPJA ÁPRILIS 22.

*„Lesz-e bárka, mely megtelik majd, minden égi és földi fénnel?
Visszatérnek-e madarak csőrükben oxigénnel?”*

(Mezei András)

Az első Föld napján, Denis Hayes amerikai egyetemista kezdeményezésére, 1970. április 22-én Magyarországon 1990-ben Föld napja eseményeinek koordinálására megalapították a Föld Napja Alapítványt (külön hangsúlyozza a pedagógusok szerepét). Célként fogalmazza meg, hogy vigyázzunk Földünkre, jövőnkre, és tartsuk 2 Celsius-fok alatt a felmelegedést.

Óvodában megfogalmazható célok:

Földünkkel kapcsolatos ismeretek nyújtása. A természet szépségeinek meglátása. Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedésformák kialakítása, amelyek meghatározók a természetes és ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat megőrzésében. A természet iránti tisztelet, a megóvás iránti érdeklődés kibontakoztatása. A családok környezettudatos attitűdjének formálása.

Téma feldolgozás lehetőségei:

- Ismerkedés a földgömbbel. Föld csak egy van – Magyarországot – globálítás-lokalitás
- Növény és állatfajok megismerése, felismerése, élőhelye. Mit jelent védett növény, védett állat, biodiverzitás

- Irány a természet, de hogyan?
- Mi való a hátizsákba?
- Talpalatnyi természettúra (a gyűjtőszennvedély korlátozása, és csak olyat lehet gyűjteni ami nem él).
- Talajminták gyűjtése – talajkísérletek
- Kertgondozás, kert kialakítás

MADARAK, FÁK NAPJA MÁJUS 10.

*„Fa nélkül egy fillért sem ér a táj, S ha üres a fa, ha nincs rajta madár.
Én azt hiszem, nem kelne föl a Nap, ha nem volnának fák és madarak”*

(Horváth Imre)

A madarak és fák napja a Föld napjának a testvérünnepe, amelynek célja, hogy különböző megemlékezésekkel, rendezvényekkel a társadalom, különösen az ifjúság természetvédelem iránti elkötelezettségét kialakítsa, elmélyítse. Az első alkalomra 1902. május 19-én, Párizsban került sor, Magyarországon 1902-ben Chernel István ornitológus szervezte meg. A zöld jeles nap célja, hogy felhívja az emberek figyelmét a fák fontosságára, a madarak védelmének feladatára. Sok témát kínál az alkalom,

a természet megismerésétől, az egyes fajok jellegzetességeinek tudatosításán át, a természetvédelem körébe tartozó tevékenységek népszerűsítéséig.

Óvodában megfogalmazható célok:

Ismeretek bővítése, megfigyelési helyszíneken tapasztalatszerzési lehetőségek biztosításával. Alakuljon ki a gyermekekben a madarak és fák iránti pozitív beállítódás. Szeressék, becsüljék, védjék az őket körülvevő és az általuk megismert környezet értékeit.

Téma feldolgozás lehetőségei

- Óvoda udvarán található fák, madarak madárfészkek – megfigyelések
- Év madara – kedvenc madaram
- Év fája – az Én fám – „Mi fánk”
- Kirándulás szülőkkel együtt.
- Ki lakik a kéreg alatt? Különböző élőhelyek megfigyelése.
- Erdész munkája.
- Madarak szerepe, fontossága
- Tápláléklánc, nem szeretem” állatok
- Védett madarak, védett növények, állatok.

KÖRNYEZETVÉDELMI VILÁGNAP JÚNIUS 5.

*„Nem elég jóra vágyani a jót akarni kell
És nem elég akarni, de tenni, tenni kell.”*

(Váci Mihály)

1972-ben tartották Stockholmban az ENSZ első, „Ember és bioszféra” címet viselő környezetvédelmi világkonferenciáját. A világszervezet közgyűlése a konferencia javaslatára még abban az évben, határozatában nemzetközi környezetvédelmi világnappá nyilvánította a tanácskozás kezdőnapját, június 5-ét. A világnap központi rendezvényeit minden évben más országban és témában tartják.

Óvodában megfogalmazható célok:

a környezetünkre való odafigyelés megerősítése, a természeti elemek játékos megismerése és az összefüggések megláttatása. Tudatosítjuk, hogy védenünk kell a Föld, a levegő, a víz, az élővilág, a táj és épített környezet állapotát. Ezek együttesen az egészséges emberi léthez szükséges környezet fenntartását szolgálják.

Téma feldolgozás lehetőségei

Az óvodai tevékenységek illeszkednek az aktuális „Környezetvédelmi világnap tematikus programjához”

- Őselemek köré szervezett programok
- Kukamanó Hulladék vagy szemét?
- Gyűjtések: csomagolóanyagok gyűjtése, újrahasznosítható anyagok
- Komposztálás
- Orvos gyógyító munkája – Betegséget okozó állatok megismerése pl.: kullancs, légy, csótány, galamb
- Gyógynövények
- Erdei óvoda

PEDAGÓGUS KOMPETENCIÁK

A környezeti nevelés prioritását az EU-s irányelvek és ennek megfelelően a közoktatási törvény írja elő, tehát nem lehet esetleges, személyfüggő, hanem minden pedagógus feladata és kötelessége, hogy a gyerekek életkorának megfelelően alakítsa a tanulási környezetet. Ennek megfelelően fontos tervezni és alakítani az óvodai nevelés folyamatában a gyermeki tevékenységeket, a környezeti nevelési témák feldolgozását, elemzését, valamint a fejlesztési tevékenységek tárházát, a témák, területek feldolgozási módját, nyomon követését és fejlesztését. A fenntarthatóság pedagógiájának megjelenésével tág, horizontálisan és vertikálisan is az egész nevelést átható elvek valósulhatnak meg.

A FEJEZET ELSAJÁTÍTÁSÁT BEGYAKORLÓ FELADATOK:

1. Gyűjtsenek befogadást - elfogadást segítő közösségformáló játékokat.

2. Gondolattérkép készítése: Írjon fel egy „néphagyományban megőrzött értéket, természetvédő gondolatot, bölcsességet.

 A FEJEZET ELSAJÁTÍTÁSÁT ELLENŐRZŐ FELADAT:

1. Melyek a Zöld óvodai nevelési program a fenntarthatósági elemei?
2. Milyen irányból indulhat el az óvodapedagógus „Zöld” óvodai szemléletének elindításakor?
3. Milyen zöld jeles napot ünnepelne az óvodában, milyen tartalmak mentén tenné az?